

Toolkit

Verhalende aanpak

**STERKE
KINDEREN**

SAMENWERKINGSVERBAND
VO NOORD-KENNERLAND

Deanne Radema, km 56 en
Bas Schepers, Heldenbureau

Inhoudsopgave

1. Inleiding.....	2
2. Wegwijzer.....	3
3. Verhalen ophalen en vastleggen	5
3.1 Narratieve structuur.....	5
3.2 Er was eens	6
3.3 BEB methode	1
3.4 Werkblad ‘Een dag uit het leven van...’	0
3.5 Stapsgewijs een verhaal	0
3.6 Reislogboek	3
Thema’s en werkvormen.....	4
4.1 Thema: Samenwerkingsvraagstukken	4
4.1.1. Werkvorm: ‘De reis van de held en sleutelmomenten.’	4
4.1.2. Werkvorm: Schrijf je mee....?.....	6
4.2 Thema: Verantwoording & Onderbouwing	7
4.2.1 Werkvorm: De plotvraag en het sleutelmoment.....	7
4.2.2 Werkvorm: Door de ogen van.....	8
4.3 Thema: Leren & Innoveren	9
4.3.1 Werkvorm: Wordt de leerling er sterker van?.....	9
4.3.2 Werkvorm: Rugzak & Eigenaarschap	10
4.3.3 Werkvorm: De coach in het verhaal	11
4.4 Thema: Communicatie	12
4.4.1 Logline	12
4.4.2 Keuze medium en/of platform	13
Bijlage 1	15

1. Inleiding

.....Petra, zijn mentor, wil weten wat de reden is dat hij eruit is gestuurd.

Joris gaat rechtop zitten. Zijn ogen worden groter en hij knijpt zijn handen zichtbaar tot vuisten. 'Ik deed net alsof ik aan het filmen was. Twee gasten achter mij zaten de hele tijd in mijn rug te porren. Toen pakte ik mijn telefoon en werd ik eruit gestuurd.'

Joris weet dat filmen in de klas verboden is. Hij wilde de leraar uitleggen wat er gebeurde, maar die had daar geen boodschap aan.

'Wat hadden we afgesproken?' zegt Petra. 'Niet laten uitdagen.'

Je las net een klein fragment uit het leven van Joris. Centraal in deze Toolkit staat de werkwijze hoe je aan de slag kunt met dergelijke fragmenten en met meer uitgebreide verhalen van leerlingen als held in hun eigen verhaal.

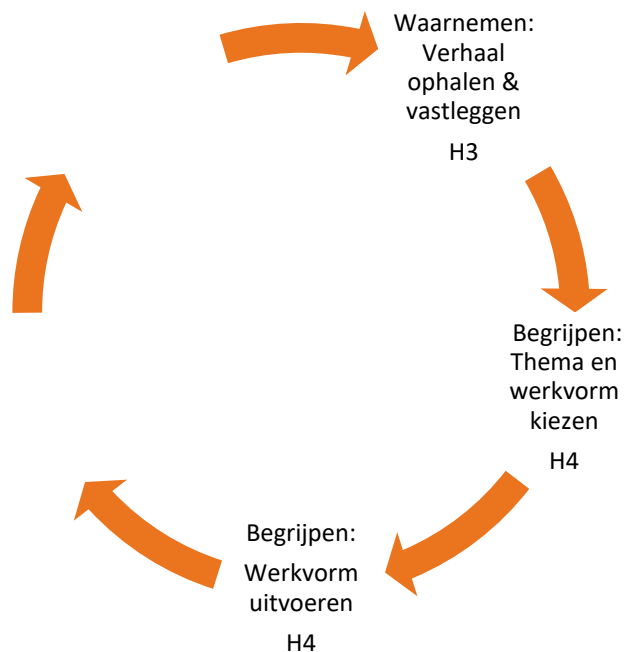
Het fragment geeft een beeld van een situatie door de ogen van een leerling. Hoe ervaart Joris zijn dagelijks leven o.a. op school? Hoe gaat hij op zoek naar een antwoord op zijn eigen plotvraag: zal het mij lukken om....?

School, thuis, groepsdruk, pesten, gezag en vertrouwen zijn onderwerpen die in een verhaal aan bod kunnen komen. Maar ook de rol van een leraar of ondersteuningscoördinator bijvoorbeeld. Een held kan nooit zonder coach of mentor. Welke rol neemt hij of zij aan, wat vraagt dit van hem of haar en hoe vult hij of zij dit in?

Een verhaal, zoals dat van Joris, kan op verschillende manieren worden ingezet als handvat, instrument of input om als collega's van en met elkaar te leren én vraagstukken rondom thema's als samenwerking, communicatie of verantwoording te bespreken met elkaar. Het verhaal is niet het doel, maar een middel om met elkaar in gesprek te komen en aan de slag te gaan.

2. Wegwijzer

Deze toolkit helpt je om als collega's met elkaar in gesprek te gaan over het onderwijs voor jullie leerlingen. Ook kun je samen met andere partners en stakeholders je kennis vergroten of met elkaar verkennen wat belangrijk is in het onderwijs en eventueel de zorg voor jullie leerlingen. De Toolkit geeft invulling aan een aantal bouwstenen van het kwaliteitskompas, namelijk waarnemen en begrijpen. Vervolgens kun je op basis van de uitkomsten verder met de andere bouwstenen, zoals doelen stellen, realiseren en reflecteren.

Deze toolkit begint met de stap 'waarnemen'. Handvatten om zelf verhalen over je leerlingen en hun dagelijks leven vast te leggen. Vervolgens is het aan jullie om te kiezen op welke thema je met elkaar in gesprek wilt;

samenwerking,

onderbouwing & verantwoording van beleid,

leren en innoveren of

communicatie naar derden.

In de toolkit bieden wij je, na je keuze voor het thema werkvormen en instrumenten aan die je direct in je dagelijkse werk en met anderen kunt inzetten. We willen je enthousiast maken en een steuntje in de rug geven om in gesprek te gaan met je collega's, elkaars kwaliteiten te ontdekken en verhalen een plek te geven om elke dag de moeite waard te maken voor je leerlingen. Voor ieder van de vier

genoemde thema's hebben we een aantal werkvormen werkvormen en instrumenten opgenomen. Eenvoudig en toepasbaar in de praktijk waren de belangrijkste criteria bij het kiezen.

Bij alle werkvormen en instrumenten krijg je een korte toelichting en beschrijven we hoe je het kunt gebruiken in je werkoverleg, bijeenkomst of workshop. Je kunt natuurlijk ook direct naar het thema waar je interesse of vraag ligt.

Tot slot is het de kunst om de uitkomsten om te zetten in actie en daar vervolgens op te reflecteren. Hiervoor biedt het kwaliteitskompas andere instrumenten waar we hier niet meer op ingaan.

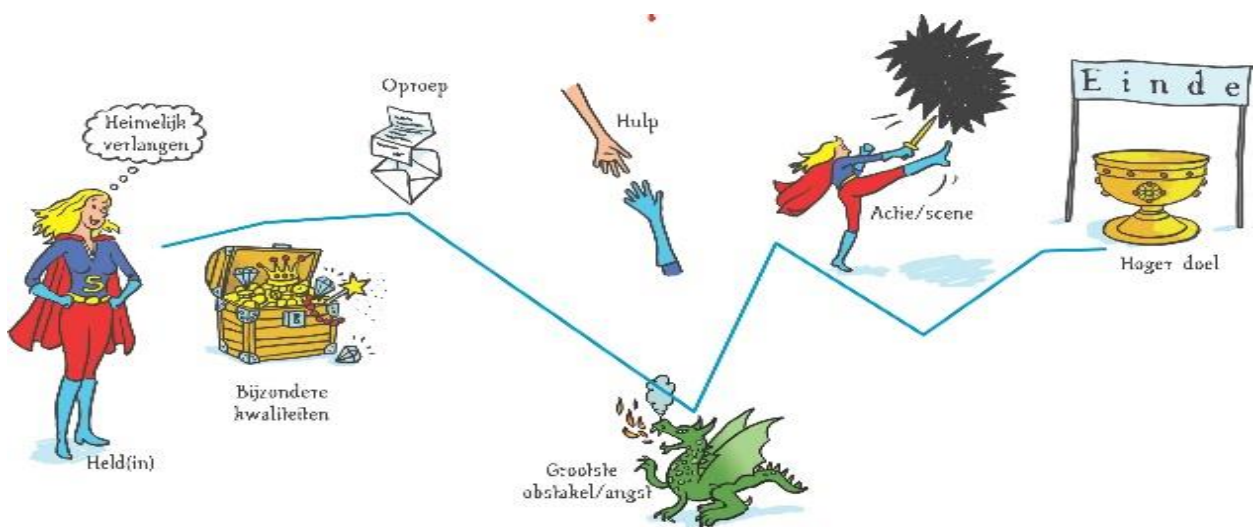
3. Verhalen ophalen en vastleggen

Het verhaal van Joris is een voorbeeld van een verhaal waar je samen met collega's mee aan de slag kunt. Maar jullie dragen ook veel verhalen en anekdotes over de leerlingen die je in je klas of werk bent tegengekomen bij jullie. Deze verhalen en anekdotes kunnen goed gebruikt worden bij de uitvoering van de werkvormen in deze toolkit. Maar hoe kom je aan deze verhalen en hoe leg je ze vast en/of vertel je ze?

Hieronder een aantal handvatten en instrumenten die je daarbij kunnen helpen.

3.1 Narratieve structuur

Om verhalen en anekdotes op te halen en te kunnen gebruiken voor de werkvormen is het goed om te weten dat in elk verhaal een aantal elementen zitten die altijd terugkomen. Dit noemen we de narratieve structuur. Deze wordt uitgelegd in [bijlage 1](#). Kort gezegd zijn de belangrijkste ingrediënten:

- De held(in): ieder verhaal kent een held waarmee je je kunt identificeren.
- De oproep; er komt een moment dat het verhaal begint door een oproep of openbaring. Het kabbelende leventje is voorbij voor de held.
- Draken: Zij zorgen voor tegenslag, actie en avontuur in het verhaal.
- Hulp; iedere held kan niet zonder hulp in de vorm van een persoon of zelfs een voorwerp.
- Actie/Climax; Zal het de held lukken zijn draken te verslaan?
- Einde; Zal de held zijn plotvraag kunnen beantwoorden?

3.2 Er was eens

Toepassing: De werkvorm 'Er was eens...' is goed toe te passen door een groep van leraren die in hun eigen werksituatie verhalen ophalen en deze met elkaar bespreken en vastleggen.

Duur: De werkvorm vraagt ongeveer een dagdeel in totaal. Resultaat is dat je aan het einde van het dagdeel een aantal (korte) verhalen beschikbaar hebt om mee aan de slag te gaan op één van de vier thema's.

Materiaal: Notitieblok, pen, flip-over, stiften en uitleg werkvorm op A4.

De werkvorm 'Er was eens' bestaat uit twee delen. Doel van deze werkvorm is om op een verhalende manier anekdotes uit je dagelijkse werk op te halen. Tevens word je getriggerd om minder in feiten en cijfers te denken, maar juist in zintuigelijke aspecten en ervaringen en gevoelens. Deel 1 van de werkvorm kan je zien als een warming-up.

Deel 1: Warming-up

0. Pak pen en papier of een laptop;

1. Zoek een plek waar je even rustig kunt schrijven;

2. Schrijf een verhaal van maximaal een half A4 over een leerling uit je klas of die je hebt begeleid.

Begin het verhaal met: Er was eens

3. Bij het schrijven is het volgende niet toegestaan:

- De naam van de leerling te gebruiken;
- Getallen te noemen;
- Engelse termen en vaktaal te gebruiken;
- In de tegenwoordige tijd te schrijven.

4. Zoek tweetallen en lees elkaar het verhaal voor;

5. De luisteraar stelt vragen aan de verteller. Je kunt denken aan de volgende vragen:

- Welke plotvraag is te koppelen aan deze leerling?
- Heeft de leerling hulp? Door wie of wat?
- Welke emoties en gevoelens spelen een belangrijke rol in dit verhaal?

Deel 2: Een dag uit het leven van

Kies een leerling die een van jullie op dit moment ondersteunt of les geeft. Bedenk met welke plotvraag de leerling op reis is.

1. Kies een gespreksleider en een inbrenger.
2. De inbrenger begint te vertellen.
3. a. Hoe ziet een dag uit het leven van deze leerling eruit? Begin bij de ochtend en haal met elkaar op
wat deze leerling op een dag allemaal meemaakt.
b. Het kan helpen dit in een tijdslijn op een brown paper uit te tekenen. De gespreksleider kan deze
taak op zich nemen en verduidelijkingsvragen stellen. Zorg dat je een dag van 24 uur met elkaar doorspreekt.
c. Vat de gemaakte dag uit het leven van ... met elkaar samen en vul aan waar nodig.
d. Zorg dat je vanuit het perspectief van de leerling blijft kijken. Controleer of je het volgende in je verhaal terug ziet.
 - Welke professionals en betrokkenen uit zijn/haar sociaal netwerk komt de leerling tegen?
 - Hoe ervaart de leerling zijn dag? Welke gevoelens, emoties en indrukken laat de jongere zien?
 - Wat zijn voor de leerling sleutelmomenten voor de leerling op deze dag?
 - Welk effect hebben deze sleutelmomenten op de leerling?
- e. Probeer aan de hand van de opgehaalde informatie de volgende zinnen eens in te vullen:
 1. Er was eens..
.....
.....
 2. En op een vroege ochtend..
.....
.....
 3. Toen bleek..
.....
.....
 4. Daardoor..
.....
.....
 5. Dit zorgde ervoor..
.....
.....
 6. Tot slot..

3.3 BEB methode

Toepassing: De BEB methode is goed toe te passen als je met een groep betrokken bij elkaar bent en samen verhalen wilt verzamelen om mee aan de slag te gaan.

Duur: De werkvorm vraagt ongeveer 1 tot 2 uur afhankelijk van de groepsgrootte.

Materiaal: Notitieblok, pen, flip-over, stiften en optioneel een koffer als symbool van de verhalen.

BEB staat voor Beeld, Effect en Betekenis. Je kunt een verhaal opbouwen aan de hand van deze drie aspecten. Bij het Beeld beschrijf je de feitelijke situatie. Waar speelt het zich af. Wat zie je op een foto?

Het effect is het gevoel en de emoties die horen bij het beeld dat je beschrijft. Tot slot de betekenis is wat de situatie met de bijbehorende effecten voor jou betekent.

Met als leidraad de BEB en een praktische oefening kun je komen tot een kort verhaal over een leerling of situatie op je school.

1. Bedenk een leerling en/of situatie met een leerling die in je opkomt.
2. Pak denkbeeldig een foto van deze leerling en/of situatie.
3. Beschrijf alleen wat je ziet op de foto (beeld).
4. Beschrijf nu welk gevoel de foto oproept bij jezelf en waarom.
5. Beschrijf tot slot de betekenis van deze foto voor jo

3.4 Werkblad ‘Een dag uit het leven van...’

Toepassing: Het werkblad ‘ een dag uit het leven van...’ is goed individueel of met z’n tweeën toe te passen. Dit is een mooie voorbereiding om daarna in groepsverband met elkaar de opgehaalde verhalen uit te wisselen.

Duur: Werken met het werkblad vraagt ongeveer 1 tot 2 uur.

Materiaal: Notitieblok, pen en het werkblad “Een dag uit het leven van...’

Aan de hand van het werkblad in bijlage 2 ga je via een aantal stappen een verhaal opbouwen.

1. Neem een leerling, een klas of een situatie op school voor je waar je graag over wilt vertellen of waar je zelf een vraag of dilemma bij hebt.
2. Vul voor de verhaallijn elementen die je al weet in aan de rechterkant van het blad.
3. Nu ga je stilstaan bij de held, de draken en de mentoren. Beantwoord de vragen bij het werkblad.
over deze drie verhaalelementen voor jouw situatie.
4. Vul dit in op de post-its aan de rechterkant van het werkblad.
5. Beantwoord nu de overige vragen op het werkblad.
6. Doorloop op je werkblad de opeenvolgende stappen en kijk of het verhaal volledig is.
7. Vertel je verhaal aan een collega en vraag om zijn of haar feedback.

3.5 Stapsgewijs een verhaal

Toepassing: Stapsgewijs een verhaal vraagt meer tijd, maar zorgt wel dat je het werken met verhalen doorleeft. Je kunt het alleen uitvoeren en/of samen met een paar collega’s. Ook leuk om andere betrokken binnen de school of van een andere school vragen om mee te doen.

Duur: De werkvorm vraagt in totaal een paar uur. Deze kun je opknippen en iop verschillende momenten uitvoeren.

Materiaal: Notitieblok, pen en bijlage 2.

Hoe kun je stapsgewijs een verhaal vastleggen? Hoe kom je aan deze verhalen en hoe leg je ze vast en/of vertel je ze? Hieronder volgt een instructie om te komen tot een verhaal. Hierbij gaan we uit van een verhaal waarbij we een dag uit het leven meemaken door de bril van één van je leerlingen. Uiteraard zijn andere perspectieven ook mogelijk, maar we starten met deze basis.

Werkwijze:

Fase 1 Kaderen

1. Bedenk of bespreek met je collega's waarvoor je het verhaal wilt gebruiken. Kortom; voor welke vraag wil je een verhaal?

Fase 2 Ophalen & Kiezen

2. Kies een leerling en/of gebeurtenis die je bij is gebleven of die in je opkomt gekoppeld aan het/de gekozen thema('s). Schroom niet; vaak is het eerste wat in je opkomt het beste om mee te werken. Schrijf deze leerlingen met hun gebeurtenissen voor je zelf op.

Alternatief: Zorg dat je een week lang een klein notitieboekje en pen bij hebt op je dagelijkse werk. Schrijf anekdotes/gebeurtenissen op die je opvallen, bijblijven of verrassen. Dit gekoppeld aan het thema waar je het verhaal voor wilt gebruiken. Als je het thema samenwerkingsvraagstukken hebt gekozen zijn b.v. werkoverleggen of afstemming met andere professionals belangrijke momenten om je boekje in de aanslag te houden.

Kies een anekdote, gebeurtenis uit je notitieboek die aansluit bij de vraag die je wilt gaan beantwoorden voor het gekozen thema.

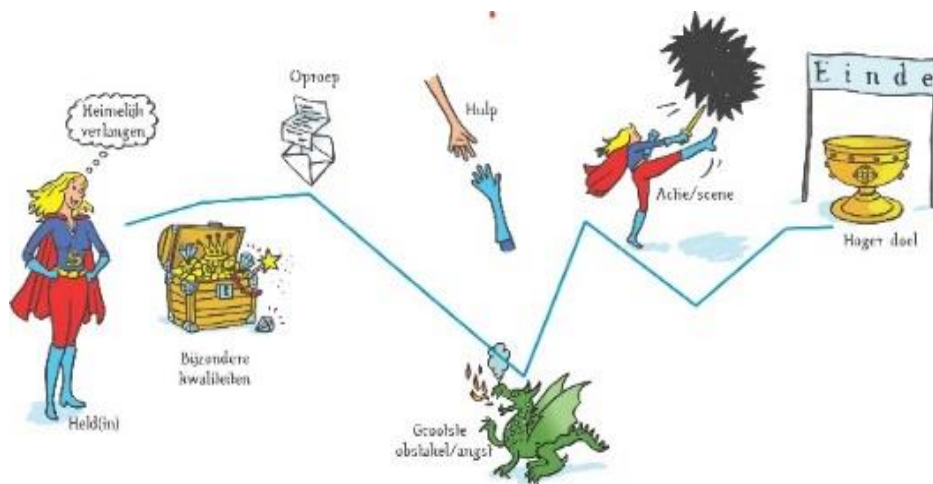
Fase 3 Informatie verzamelen

3. Neem 5 minuten de tijd en noteer alles wat je te binnen schiet over de leerling en de gebeurtenissen. Denk aan:
 - a. Hoe ziet de leerling eruit?
 - b. Hoe gedraagt de leerling zich?
 - c. Waar heb je hem/haar ontmoet?
 - d. Hoe ziet de omgeving/locatie eruit? Waar is het?
 - e. Welke gevoelens en emoties komen bij je op als je aan deze leerling/gebeurtenis denkt?
 - f. Wie zijn er nog meer bij betrokken?

Fase 4 Narratieve structuur

4. Om verhalen en anekdotes op te halen en te kunnen gebruiken voor de werkvormen is het goed om te weten dat in elk verhaal een aantal elementen zitten die altijd terug komen. Dit noemen we de narratieve structuur. Deze wordt uitgelegd in bijlage 2. Kort gezegd zijn de belangrijkste elementen:

- De held(in): ieder verhaal kent een held waarmee je je kunt identificeren.
- De oproep: er komt een moment dat het verhaal begint door een oproep of openbaring. Het kabbelende leventje is voorbij voor de held.
- Draken: zij zorgen voor tegenslag, actie en avontuur in het verhaal.
- Hulp: iedere held kan niet zonder mentor of hulp.
- Actie/climax: zal het de held lukken zijn draken te verslaan?
- Einde: zal de held zijn plotvraag kunnen beantwoorden?

5. **Optioneel:** Bespreek met een collega jouw antwoorden op de vragen en kijk welke aanvullingen of andere inzichten jouw collega heeft. Neem over wat jij denkt dat waarde heeft voor het uiteindelijke verhaal.

Fase 5 Vastleggen

6. Probeer aan de hand van de opgehaalde antwoorden op de vragen de volgende zinnen in te vullen:

- Er was eens
-
- En op een vroege ochtend ...
 -
 -
- Toen bleek ...
 -
 -
- Daardoor ...
 -
 -
- Dit zorgde ervoor ...
 -
 -
- Aan het einde van de dag ...

Fase 6 Controleren en aanvullen

7. Kijk na het schrijven nog eens naar je eerste mini verhaal en kijk of je de volgende elementen kan nagaan en waar nodig aanpassen:

- Noem geen getallen
- Heb je een titel?
- Vermijd Engels termen en vaktaal
- Controleer of je tegenwoordige en verleden tijd consequent hebt gebruikt
- Spelen zintuigen een rol in je verhaal? M.a.w. beschrijf je geuren, kleuren en emoties?

8. Evalueer je aangevulde verhaal aan de hand van de volgende drie stappen

Beeld:

- Is voldoende duidelijk waar het zich afspeelt?
- Is er een omschrijving van de locatie/omgeving gegeven?
- Is de omgeving in geuren en kleuren beschreven?
- Zijn belangrijke details die een rol spelen in het verhaal beschreven; hoe ziet de leerling eruit, een rugtas, een taxi, ouders etc.

Effect:

- Zijn emoties die een rol spelen voldoende en concreet beschreven?

Boodschap:

- Is het helder wat je met het verhaal duidelijk wilt maken?

Fase 7 Herschrijven

9. Herschrijf je verhaal op basis van de opgehaalde en aangevulde informatie uit fase 6.

3.6 Reislogboek

Toepassing: Het reislogboek; een heldenreis in 8 etappes is onderdeel van een workshop van het heldenbureau. Samen met een deskundige begeleider leer je werken met het reislogboek en kom je zo tot verhalen over je leerlingen. Leuk om met een groep collega's te volgen.

Duur: De workshop duurt een dagdeel en het werken met het reislogboek kan onderdeel worden van je dagelijkse werkzaamheden.

Materiaal: Notitieblok, pen en het 'Reislogboek; een heldenreis in 8 etappes'.

Een leuke optie is om te werken met het 'Reislogboek; een heldenreis in 8 etappes'. In acht stappen ga je aan de hand van vragen aan de slag met je eigen verhaal of met het verhaal van je leerling(en). Aan het reislogboek is een betaalde workshop verbonden.

Voor meer informatie; bas@heldenbureau.nl

Thema's en werkvormen

Er zijn nu door jullie eigen verhalen opgetekend. Deze verhalen gaan jullie inzetten bij de werkvormen die bij vier thema's horen. Eerst kies je welke thema's je wilt bespreken en mee aan de slag wilt. Het gaat om de thema's:

1. Samenwerkingsvraagstukken
2. Verantwoording en onderbouwing
3. Leren en innoveren

Je gaat met elkaar in gesprek, reflecteert op het verhaal en beantwoorden zo jullie eigen vraagstukken. Voor het gesprek kun je de onderstaande thema's en werkvormen gebruiken.

4.1 Thema: Samenwerkingsvraagstukken

Jullie werken intern samen, binnen het samenwerkingsverband en met kernpartners in en om het onderwijs. Gepland of ongepland kan het waardevol en/of nodig zijn een bepaalde samenwerking onder de loep te nemen vanuit het perspectief van de jongere. Wordt hij of zij sterker van onze samenwerking?

Hieronder een aantal werkvormen waarmee je op verhalende wijze aan de slag gaat met samenwerkingsvraagstukken.

4.1.1. Werkvorm: 'De reis van de held en sleutelmomenten.'

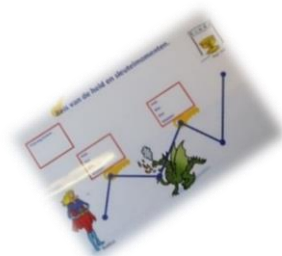
Toepassing: De werkvorm 'De reis van de held en sleutelmomenten' is goed toe te passen door een groep van leraren die in hun eigen werksituatie verhalen hebben opgehaald en met elkaar werken. Een optie is ook om dit samen met betrokkenen uit bijvoorbeeld de (jeugd)zorg samen te doen.

Duur: De werkvorm vraagt ongeveer 2 uur in totaal. Resultaat is dat je aan het einde inzicht hebt in welke sleutelmomenten voor jouw leerlingen belangrijk zijn en wie, wat en wanneer je daar als leraar of andere betrokkenen een rol in speelt.

Materiaal: een verhaal, notitieblok, pen, flip-over, stiften en werkblad 'De reis van de held & sleutelmomenten'.

Werkvorm

1. Kies (voorafgaand aan de bespreking) een verhaal over een leerling die jullie gemaakt hebben en lees dit.
2. Welke plotvraag haal je uit het verhaal van de leerling?
B.v.: Zal het lukken niet van school gestuurd te worden?
3. Wat zijn belangrijke momenten (sleutelmomenten) in het verhaal op weg naar de plotvraag? Schrijf deze op een flap.
4. Kies 1 sleutelmoment uit met elkaar.
5. Bespreek de volgende vragen:
 - a. Wat gebeurde op de sleutelmomenten en welke hulp kreeg de leerling en van wie?
 - b. Wat betekende dit voor de reis van de leerling en zijn plotvraag?
 - c. Hoe heeft de leerling de hulp ervaren? Heeft hij/zij antwoord op de plotvraag?
 - d. Wat zou jij of jullie de volgende keer (anders) doen en waarom?
 - e. Welke andere partners kunnen een rol spelen in het sleutelmoment? Wie zou van aanvullende waarde zijn geweest?

Variant: 'Wat als we niks hadden gedaan?'

Gebruik het als inspiratie om situaties en anekdotes uit het dagelijkse werk te verzamelen. Het gaat hier om situaties waarbij je hebt ingegrepen in de reis van een leerling.

1. Neem vijf minuten om situaties¹ met elkaar op te halen. Ga er nog niet inhoudelijk op in en schrijf ze op een flap met de naam van de collega die betrokken is erbij.
2. Kies een situatie en laat de betreffende collega hierover vertellen. Stel als luisteraar alleen verduidelijkingsvragen. Geef geen oordeel of oplossing.
3. Ga nu met elkaar in gesprek over de vraag; wat zou er zijn gebeurd als je niks had gedaan in deze situatie?
4. Waarom vond jij dat je moest ingrijpen? Wat is nu de uitkomst van je interventie? Ben je er tevreden over? Is de jongere er tevreden over? Heeft het de jongere sterker gemaakt?
5. Stel dat je de interventie overnieuw zou mogen doen. Wat zou je anders doen?
6. Welke andere ideeën zijn er?

¹ Maak eventueel gebruik van de handvatten in hoofdstuk 4.

4.1.2. Werkvorm: Schrijf je mee....?

Toepassing: Deze werkvorm kun je goed gebruiken als je partners, intern en extern wilt uitnodigen en verleiden om meer samen op te trekken en samen de reis van de held te bekijken.

Duur: De werkvorm vraagt ongeveer een 1,5 tot 2 uur in totaal.

Materiaal: Notitieblok, pen, stiften en flip-over.

Deel het volgende fragment uit aan de deelnemers.

.....

Petra heeft van haar collega begrepen dat hij niet tevreden is over de inzet van Joris in de klas. Hij geeft aan dat Joris zijn huiswerk niet maakt.

'Heeft ze gelijk, Joris?'

Joris ontwijkt de vraag, maar vertelt wel dat hij thuis niet aan huiswerk toekomt.

'Mijn broer draait de hele dag muziek. Keihard. Mijn zus en moeder zijn veel thuis. Ik doe mijn oordopjes in, maar dat helpt niet. Ik kan mij niet concentreren. Dan ga ik maar weer sporten.'

'Weet de lerares dit?'

'Nee.'

.....

Vraag de aanwezigen om dit door te lezen. Ga met elkaar in gesprek hoe het verhaal verder zal kunnen lopen en welke rol de betreffende collega daarin kan vervullen. Gebruik de onderstaande vragen als leidraad.

- Hoe zou je dit verhaal vanuit jouw professionele rol verder schrijven?
- Hoe denk je dat je aanwezige collega's het verhaal verder schrijven?
- Welke verwachtingen en van wie spelen een rol in dit verhaal en wat betekent dit voor jouw samenwerking met andere professionals?
- Wat is de eerste actie die je richting partners onderneemt om het verhaal verder te schrijven?
- Deel jullie scenario's met elkaar.

Daarna bespreken en stellen jullie samen vast wat jullie nastreven:

- Wat verwacht je van de docenten in de verschillende scenario's?
- Wat verwacht je van de samenwerking met andere professionals en wat is daarvoor nodig?
- Wat verwacht je van iedere professional in houding & gedrag?
- Wat heb je nodig om deze samenwerking kwalitatief goed in te vullen en van wie heb je dat nodig?

N.B. Je kunt de aanwezigen ook vragen om het verhaal daadwerkelijk verder te schrijven. Als een externe betrokkene niet aan de werkvorm heeft deelgenomen nodig deze dan uit om ook eens mee te schrijven.

4.2 Thema: Verantwoording & Onderbouwing

Op bepaalde momenten wordt er gevraagd naar de effecten van jullie onderwijs. Dit omdat stakeholders, financiers of toezichhouders hierom vragen, of omdat er interne evaluaties zijn. Naast feiten & cijfers kunnen verhalen een mooie aanvulling zijn om kwalitatieve aspecten te laten zien. Het onderbouwen van de interventies en de effecten aan de hand van verhalen kan een welkome aanvulling zijn op de bestaande verantwoordingsmethodieken.

Vragen die bij dit thema spelen zijn:

- Wat is het effect van onze interventies op de jongeren en hun plotvragen?
- Welke verschillen zien we in de effecten bij onze leerlingen van onze werkwijze?
- Welke expertise en vaardigheden zijn gevraagd in de ondersteuning van onze leerlingen?
- Wat doen wij wat anderen (nog) niet doen? Wat doen anderen wat wij (nog) niet doen?

4.2.1 Werkvorm: De plotvraag en het sleutelmoment

Toepassing: Deze werkvorm kun je goed gebruiken als je partners, intern en extern wilt uitnodigen en verleiden om meer samen op te trekken en samen de plotvraag en het sleutelmoment te bespreken.

Duur: De werkvorm vraagt ongeveer 1,5 tot 2 uur in totaal.

Materiaal: een verhaal, notitieblok, pen, stiften en flip-over.

Werkvorm

1. Kies een verhaal en lees het door;
2. Welke plotvraag haal je uit het verhaal van de jongere?;
B.v.: Zal het de leerling lukken zijn huiswerk te gaan maken?
3. Welke belangrijke momenten (sleutelmomenten) haal je uit het verhaal van de leerling in zijn reis op weg naar de plotvraag? Schrijf deze op een flap.
4. Kies 1 sleutelmoment uit met elkaar;
5. Bespreek de volgende vragen:
 - a. Wat gebeurde er op de sleutelmomenten?
 - b. Welke hulp kreeg de hoofdpersoon (leerling) en van wie?
 - c. Hoe heeft de leerling deze hulp ervaren?
 - d. Hoe is de hulp tot stand gekomen; eigen initiatief van de professional, vraag van de leerling of zijn ouders of vraag van andere professional?
 - e. Welke expertise, specifieke ervaring en/of vaardigheden zijn ingezet?
 - f. Zijn er sleutelmomenten geweest waarop het verhaal een onverwachte wending heeft genomen? Wat betekent dit voor de benodigde ondersteuning?
 - g. Zijn er sleutelmomenten geweest dat er geen of onvoldoende hulp is geboden?
 - h. Wat betekende dit voor de reis van de leerling en zijn plotvraag?
 - i. Wat zou je de volgende keer anders doen en waarom?

Optioneel: Probeer in twee minuten een pitch te geven over de bijdrage die jullie hebben gehad in de reis van de held!

4.2.2 Werkvorm: Door de ogen van....

Toepassing: Deze werkvorm kun je goed gebruiken als je partners, intern en extern wilt uitnodigen en verleiden om meer samen op te trekken en samen door de bril van de leerling naar de effecten van jullie werk te kijken.

Duur: De werkvorm vraagt ongeveer een 1,5 tot 2 uur in totaal.

Materiaal: een verhaal, notitieblok, pen, stiften en flip-over.

1. Kies uit jullie verzameling verhalen een verhaal die jullie centraal willen stellen en lees dit.
2. Bespreek met elkaar welke momenten in het gekozen verhaal laten zien dat de leerling er sterker van wordt.
3. Kies een van deze momenten en beantwoordt de volgende vragen:
 - Wat is de plotvraag voor de leerling? Met welke leervragen kwam de leerling bij jullie?
 - Welke leerervaring zit er in dit moment voor de leerling?
 - Waaruit blijkt dat hij sterker is geworden?
 - Welke rol hebben jullie of anderen hierin gespeeld en met welke expertise of vaardigheid?
 - Sluit de ingezette expertise en vaardigheid aan bij de beoogde doelstelling en visie van jullie als samenwerkingsverband?

4.3 Thema: Leren & Innoveren

Verhalen zijn bij uitstek geschikt om van te leren. Ze trekken zich niets aan van structuren, locaties en procedures. Wel zeggen ze er wat over. Daarnaast verbindt een verhaal vanuit ieders perspectief verschillende leefwerelden met elkaar. Je krijgt een blik op de wereld door de bril van een ander en leest ervaringen en indrukken die je zelf niet snel zou hebben gezien. Dit zorgt ervoor dat in een verhaal alle ingrediënten aanwezig zijn om van te leren. Wat gaat er goed? Wat kan er anders? Wat is belangrijk voor iemand? Hoe kunnen we het de volgende keer anders doen?

4.3.1 Werkvorm: Wordt de leerling er sterker van?

Toepassing: Deze werkvorm kun je goed gebruiken als je partners, intern en extern wilt uitnodigen om samen te leren en te bepalen of jullie inzet de leerling sterker maakt en zijn toekomst kansrijker.

Duur: De werkvorm vraagt ongeveer een 1,5 in totaal.

Materiaal: Een verhaal, notitieblok, pen, stiften en flip-over.

Werkvorm

1. Kies een van de door jullie verzamelde verhalen uit en lees dit.
2. Beantwoordt de volgende vragen:
 - Welke leerervaringen zitten er in het verhaal voor de leerling?
 - Welke kwaliteiten van de leerling, keuzes en momenten in het verhaal hebben je verrast en waarom?
 - Welke rol heeft de school of een andere professional hierin gespeeld en met welke expertise of vaardigheid? Zou jij hetzelfde hebben gedaan?
 - Sluit de ingezette expertise en vaardigheid aan bij de beoogde doelstelling en visie van SWVNK?
 - Welke expertise en vaardigheid zie je nog niet terug in het verhaal, maar kan de leerling wel sterker maken?
 - Wat is er nodig om deze expertise en/of vaardigheid te verwerven?
 - Zijn er momenten in het verhaal die nu niet benut zijn (door de leerling) om sterker te worden? Wat zou jij de volgende keer hierin kunnen betekenen?

4.3.2 Werkvorm: Rugzak & Eigenaarschap

Toepassing: Deze werkvorm kun je goed gebruiken als je met elkaar wilt bepalen of de leerling nog held in eigen verhaal is en wilt leren welke stappen jullie daarin nemen.

Duur: De werkvorm vraagt ongeveer een 1,5 in totaal.

Materiaal: Een verhaal, notitieblok, pen, stiften en flip-over.

1. Kies een van de door jullie verzamelde verhalen uit en lees dit.
2. Bedenk met elkaar met welke plotvraag hij/zij op reis is.
B.v. zal het de leerling lukken om met een diploma school te verlaten?
3. Bespreek met elkaar welke kwaliteiten/persoonlijke eigenschappen de leerling met zich mee neemt op reis. Doe dit aan de hand van de volgende vragen:
 - Wat zijn factoren binnen en buiten de leerling die hij/zij meeneemt op reis en in zijn rugzak zitten;
 - Welke kwaliteiten neemt de leerling mee op reis in zijn rugzak?
 - Benut de leerling deze kwaliteiten voldoende?

- Zo nee, waardoor wordt dit beïnvloedt? Denk thuissituatie, omgeving waar hij opgroeit, cognitief functioneren, prikkelverwerking, gezondheid, financiële situatie, school etc.
- Wat hebben wij als professionals nu te bieden aan de leerling om zijn kwaliteiten te benutten?
- Wat vraagt dit van de samenwerking met andere professionals, de leerling en eventueel zijn ouders?
- Hoe wordt de leerling hier sterker van? Wat betekent dit voor de rugzak van de leerling en het beantwoorden van zijn/haar plotvraag.

4.3.3 Werkvorm: De coach in het verhaal

Toepassing: Deze werkvorm kun je goed gebruiken als je met je collega's en eventueel andere betrokkenen wilt kijken naar je eigen rol in relatie tot je leerlingen.

Duur: De werkvorm vraagt ongeveer 1,5 uur in totaal.

Materiaal: een verhaal, notitieblok, pen, stiften en flip-over.

Bespreek op basis van een uitgekozen verhaal de volgende vragen en leg deze vast.

1. Op welke momenten in het verhaal heeft een professional de rol van coach voor de leerling?
2. Waar blijkt dat uit?
3. Uit welke expertise, vaardigheden en/of competenties blijkt deze coachende rol?
4. Wat is het effect van deze rol op de leerling?
5. Op welke momenten ontbreekt een coachende rol en zou dit wel nodig of mogelijk zijn?
6. Welke coachende vaardigheden zijn gewenst om de leerling maximaal te ondersteunen?
7. Pak jullie profiel en/of taakomschrijving erbij. Staan de gewenste vaardigheden hierin beschreven en zo niet, welke ontbreken? Welke staan er wel in de profielbeschrijving, maar zie je niet terug in het verhaal?
8. Wat is er nodig om deze vaardigheden te verwerven en wie heb je daarbij nodig?

Tip: we kiezen nu voor de rol van coach. Je kunt elke ander rol van een professional kiezen die je wilt belichten en de vragen toepassen.

4.4 Thema: Communicatie

Verhalen hebben als kracht dat ze aan anderen laten zien welke betekenis je hebt als samenwerkingsverband, als school, als professional voor de leerlingen. Het verhaal maakt concreet op welke wijze je dat doet. Daarnaast maak je voor mensen tastbaar wat dit betekent voor de jongeren.

4.4.1 Logline

Een logline laat in drie of vier zinnen zien waar je voor staat, op welke vraag je antwoord geeft en hoe je dat doet. Een logline vertelt iets over de context waar de doelgroep zich in bevindt. In het geval van het samenwerkingsverband die haar weg moet vinden in een snel veranderende maatschappij, een dynamisch onderwijssysteem met veel aanpassingen in beleid en soms lastige thuissituaties. Daarna laat je zien in een logline wat het samenwerkingsverband betekent voor deze leerlingen en hoe je dat doet. Je eindigt de logline met het effect wat je bereikt als samenwerkingsverband en wat dit voor de leerlingen betekent. Wat los je op?

Op de website www.swvnk.nl staat input voor zo'n logline, waarbij het perspectief van de jongere is gekozen. Hier is een mooie logline van te maken. Hieronder een voorbeeld van de logline die is opgesteld voor de locatie CLEO van het samenwerkingsverband in Alkmaar:

'Onze jongeren lukt het soms even niet op school. Ze hebben tijd en ruimte nodig om uit te zoeken en te ervaren hoe dat komt. Daarvoor is CLEO er. Wij laten onze jongeren zien dat ze hun hart mogen volgen en gaan samen met hen op zoek naar de juiste route om hun vraag te beantwoorden. Dit doen we in een veilige omgeving waar ze gezien en gehoord worden. De juiste ondersteuning op het juiste moment voor iedere leerling is ons uitgangspunt. Buiten spelen en ervaring opdoen in situaties is de basis. Onze jongeren mogen bij ons op adem komen, zodat ze de juiste keuze kunnen maken, weer held in hun eigen verhaal worden en op een, voor hun, goede plek in het onderwijs terecht komen.'

De kunst is om de logline en het perspectief dat je daar kiest als uitgangspunt te nemen voor al je uitingen naar externen (ouders, leerlingen, andere scholen en toezichthouders).

Verhalen, anekdotes en uitspraken van leerlingen staan centraal en maken de belofte in de logline concreet en tastbaar voor iedereen. Het perspectief blijft die van de leerlingen en wat het voor hen betekent. Je laat zo zien dat je de belofte in de logline ook waarmaakt. Niet wisselen van perspectief in je uitingen is essentieel.

4.4.2 Keuze medium en/of platform

Verhalen kunnen op vele manieren de wereld in gebracht worden. Het vertelde en geschreven verhaal is van oudsher het meest voor de hand liggend, maar tegenwoordig is de keuze reuze!

Je kunt op een podium je verhaal vertellen, het in een blog op je website zetten, een podcast opnemen of een e-book ontwikkelen. Maar ook een film maken, een strip laten tekenen, een animatie produceren of een vlogserie opnemen behoort tot je mogelijkheden. Kortom; er is een scala aan media en platforms wat je kunt gebruiken! Mogelijkheden genoeg, maar hoe kies je de juiste?

Soms heb je de voorkeur voor een medium of platform omdat je dit vaker hebt gedaan, een leuk voorbeeld ervan hebt gezien of omdat iemand die je kent dit goed kan. Maar? Maak een bewuste keuze. Hierbij kunnen de onderstaande vier vragen je helpen. Met het beantwoorden van deze vragen ga je op zoek naar het juiste medium en/of platform om jouw verhaal bij jouw doelgroep onder de aandacht te brengen.

Vier vragen:

1. Welke boodschap wil je over brengen?
 - a. Heb je meerdere boodschappen?

Denk dan aan een blog- of vlogserie of een podcast
2. Welke doelgroep wil je bedienen?
 - a. Stel dat het jongeren zijn
Denk dan aan een combinatie van Social Media platforms
 - b. Zijn het collega's of is de doelgroep buiten je werkveld?
Zoek een platform waar zij hun informatie en kennis al vandaan halen
3. Welk doel heb je met het verhaal?
 - a. Is het doel om te inspireren?
Dan kan je met zelf vertellen b.v. veel daar aan bijdragen.
 - b. Is het om te informeren?
Hou het dan simpel en combineer een inhoudelijke boodschap met een verhaal dat de boodschap tastbaar maakt.

4. Welke (financiële) mogelijkheden heb je?
 - a. Moet het in korte tijd gerealiseerd zijn?
 - b. Wat is het budget dat je ter beschikking hebt?
 - c. Kun je het zelf of moet je kennis en expertise inhuren?
 - d. Zijn de verhalen beschikbaar of moeten ze nog opgehaald worden?

Besef bijvoorbeeld dat een podcast alleen interessant is als je een serie van maakt die in een vast tijdschema verschijnt. Hou hier rekening mee in relatie tot je budget, beschikbare tijd, je doelgroep en de benodigde kennis & expertise.

Binnenkort verschijnt op deze plek een beslisboom om je te helpen in het juiste medium of platform voor jouw verhaal!

Bijlage 1

Held

Ieder verhaal kent een held(in). Hij of zij hoeft geen Superman of Batman te zijn, maar gewoon een persoon van vlees en bloed met sterke en zwakke eigenschappen. Denk maar aan Dik Trom, Kruimeltje of Harry Potter. De kracht van een held(in) in een verhaal is dat je je ermee kan identificeren en dat je betrokken bij hem of haar raakt. Dit geldt ook voor jullie leerlingen. Ook zij zijn helden!

Oproep tot avontuur

Ieder verhaal kent een moment dat voor de held, de jongere en/of de medewerker, het avontuur gaat beginnen. Dit gebeurt door een oproep tot actie. Dit kan een telefoontje zijn, ziekte of een beleidsmaatregel van de gemeente. Ook kan het een nare gebeurtenis zijn voor de held, waardoor hij/zij gedwongen wordt om het anders te gaan doen. Kortom; tijd om in actie te komen!

Bij jullie jongeren komen bepaalde gebeurtenissen en ontwikkelingen zo bij elkaar dat er iets moet gebeuren. In jullie geval vraagt de held om hulp of wordt er om hulp gevraagd door anderen. Er moet iets gebeuren en de reis begint nu echt!

Hulp

Een held kan het nooit alleen en heeft hulp nodig. Dit noemen we in de reis de mentor. Ook de mentor kent verschillende verschijningen. Dit kan een boek zijn, een geest, een docent, een vader of in jullie geval de medewerker of een leidinggevende.

In de reis van de jongeren zijn jullie medewerkers en stakeholders de mentor. Zonder jullie hulp, ondersteuning en wijze raad redden de jongeren het niet om hun verlangens waar te maken. Jullie zijn dus een onmisbare schakel in de reis van deze helden.

Draak

Een verhaal is pas een verhaal als er spanning, tegenslag en avontuur is. Als het van een leien dakje gaat is er niks aan. Daar zorgen de draken voor. Je hebt draken te verslaan in je verhaal. Dit kunnen echte draken zijn, denk maar aan het boek de Koning van Katoren. Heel vaak zijn het ook de draken in de held zelf die verslagen moeten worden. Denk maar aan angst, onzekerheid, agressie of een verslaving. Denk maar eens na over welke draken jullie jongeren tegenkomen in hun reis? Of welke draken je zelf hebt te verslaan in je werk als medewerker?

Climax

Elk verhaal kent een climax met de plotvraag; zal het de held lukken zijn einddoel te behalen. Dit komt terug in verhalen als een laatste veldslag, een definitief gevecht met de draak of een ultieme beproeving niet terug te vallen in verkeerde gewoontes. Dit zijn vaak de momenten in een film dat je op het puntje van je stoel zit.

Ook jullie jongeren en medewerkers maken deze momenten mee. Gaat het lukken een dak boven zijn hoofd te vinden? Zal mijn nieuwe werk slagen en krijg ik de gemeente zover om? Een spannend moment in de reis!

Einde

Elk verhaal kent een einde waarin duidelijk wordt of de held zijn doel heeft bereikt en wat dit voor hem betekent. In verhalen over sport zijn dit de glorieuze momenten. Het wereldrecord is verbeterd, de titel is binnen of de medaille wordt omgehangen. Kennen jullie zulke momenten in je werk? Dat je trots bent op wat jezelf of je de jongeren hebben bereikt?

In de verhalende aanpak staan verhalen centraal die altijd de bovenstaande ingrediënten bevatten. Met deze verhalen zijn we in staat om betekenis te geven aan het goede werk van de vier partners, is de manier van samenwerken voor de lezers tastbaar en kunnen lezers de manier van werken van de vier partners en de effecten daarvan op de jongeren in Almere met elkaar in verband brengen.

**STERKE
KINDEREN**

SAMENWERKINGSVERBAND VO NOORD-KENNERLAND